गृहे आयामविस्तारभेदेन ध्वजाद्यायास्तत्फलं वर्णदिग्भेदेन ध्वजादीनां विधिनिषेधौ चाह तत्रैव "विस्तारेण हतं दैर्घ्यं विभजेद्दृष्टभिस्ततः। यच्छेषं स भवेदायोध्वजाद्यास्ते सुरष्टधा। ध्वजो धूमो हरिः श्वा गौः खरेभौ वायसोऽष्टमः। पूर्वादिदिक्षु चाष्टानां ध्वजादीनामवस्थितिः। स्वस्थानात् पञ्चमे स्थाने वैरत्वं च महद्भवेत्। विषमायः शुभः प्रोक्तः समायः शोकदुःखदः। स्वस्थानगा बलिष्ठाः स्युर्नचान्यस्थानगाः शुभाः। ध्वजः सिंहे तौ च गजे ह्येते गवि शुभप्रदाः। वृषो न पूजितोऽत्र ध्वजः सर्वत्र पूजितः। वृषसिंहगजाश्चैव कुण्डे कर्कटकीटयोः। द्विपः पुनः प्रयोक्तव्यो वापीकूपसरःसु च। मृगेन्द्रमासने दद्याच्छयनेषु गजं पुनः। वृषं भोजनपात्रेषु छत्रादिषु पुनर्ध्वजम्। अग्निवेश्मसु सर्वेषु, गृहे वह्नुपजीविनाम्। धूमं नियोजयेत् केचित् श्वानं म्लेच्छादिजातिषु। खरो वैश्यगृहे शस्तोध्वाङ्क्षः शेष कुटीषु च। वृषसिंहगजाश्चापि प्रासादपुरवेश्मसु। गजाये वा ध्वजाये वा गजानां सदनं शुभम्। अश्वालयं ध्वजाये च खराये वृषभेऽपि वा। उष्ट्राणां मन्दिरं कार्यं गजाये वा वृषध्वजे। पशुसद्म वृषाये च ध्वजाये वा शुभप्रदम्। शय्यासु वृषभः शस्तः पीठे सिंहः शुभप्रदः। अमात्यक्षत्रियस्त्राणां वृषाये वा ध्वजेऽपि वा। पादुकोपानहौ कार्ये सिंहायेऽथ वा ध्वजे। स्वर्णरौप्यादिधातूनामन्येषां तु ध्वजः स्मृतः। ब्राह्मणे तु ध्वजः श्रेष्ठः प्रतीच्यां कारयेन्मुखम्। सिंहस्य भूभृतां शस्तं उदीच्यां च सुखं शुभम्। विशां वृषः प्राग्वदनं शूद्राणां दक्षिणे गजः। सर्वेषामेव चायानां ध्वजः श्रेष्ठतमो मतः। ध्वजायः क्षत्रियविशोः प्रशस्तो गुरुरब्रवीत् सिंहायः सर्वथा त्याज्यो ब्राह्मणेन वृषस्तथा। सिंहाये मुनि चाये च व्यत्यायासं प्रजायते। ध्वजाये पूर्णसिद्धिः स्याद्वृषायः पशुवृद्धिदः। गजाये सम्पदां वृद्धिः शेषायाः शोकदुःखदाः"। तथा च ध्वजाद्या आया यत्र स्युस्तद्विद्धुखद्वाराणि स्युरिति फलिताथे. "प्रत्यग्ध्वज द्वारमथोत्तरे पूर्वं हरावुदक् स्यात् द्विरदे च याम्यम्" इति श्रीपत्युक्तेः "सर्वद्वार इह ध्वजो वरुणदिग्द्वारं च हित्वा हरिः प्राग्द्वारो वृषभो गजो यमसुरेशाशामुखे स्याच्छुभः" महेश्वरोक्तेश्च। "पश्चादुदक्पूर्वयमे द्विजादितः" सु०चि० ब्राह्मणादिवर्णभेदेन द्वारनिवेशनमुक्तम् द्विजादितः ब्राह्मणादिवर्णभेदेन पश्चादादि दिक्षु गृहद्वारं स्यात्। यथा ब्राह्मणस्य पश्चान्मुखं गृहद्वारं क्षत्रियस्योदग्दिशि वैशस्य पूर्वस्यां, शूद्रस्य यमे दक्षिणस्याम् इत्यर्थः। उक्तञ्च श्रीपतिना "ध्वजे प्रतीच्यां सुखमग्रजानामुदङ्मुखं भूमिभृतान्तु सिंहे। विशो वृषे प्राग्वदनं गजे तु शूद्रस्य याम्याननमामनन्तीति"। टोडरानन्दे व्यवनः "ध्वजे परास्यं विप्राणां राज्ञां सिंहेऽप्युदङ्मुखम्। गजे शूद्रस्य याम्यास्यं विशः पूर्वमुखं वृषे इति॥" पी०धा० गृहाणामायवारांशादिकं तत्फलञ्च विश्व० उक्तं यथा "पिण्डे नवाङ्कैर्गजैरग्निनागाष्टसागरैः। नागैश्च गुणिते भक्ते क्रमादेते पदार्थकाः। नागाद्रिनवसूर्याद्यैर्गुणितैर्भृगुभानुभिः। आयो वारोऽंशको द्रव्यमृणमृक्षान्तिथिर्युतिः। आयुश्चाथ गृहेशर्क्षगृहभैक्यं हृतिप्रदम्। संपूर्णाः शुभदा हेयते ह्यसंपूर्णास्त्वनिष्टदाः"। अस्यार्थः। दृष्टगृहदीर्घः २७हस्ताः विस्तारः ७हस्ताः। "तथायते तद्भुजकोटिघातः" लीला०उक्तदिशा क्षेत्रफलम् २०२ इदं पिण्डं नवधा स्थापितम् यथाक्रमम् नवाद्यङ्कैर्गुणिते नागाद्यङ्कैर्हृते आयादयःस्युः। यथा २०२ पिण्डे ९ गुणिते १८२७। ८भक्ते शेषाङ्कात् १ आयसिंहाख्यः। ९हृतः १८२७। ७भक्तः शेषः७ तेन वारशनिः। ६गुणः १२१८। ९भक्तः १शेषः अंशकः (नवांशकः)। ८गुणः १६२४। १२भक्तः ४धनम्। १गुणः ६०९। ८भक्तः शेषः १ऋणम्। ८गुणः १६२४। २७ भक्तः शेषः ४नक्षत्रं रोहिणी। ८गुणः १६२४। १५भक्तः। शेषः ४चतुर्थी तिथिः। ४गुणः ८१२। २७भक्तः शेषः २प्रीतिर्योगः। ८गुणः १६२४। १२०भक्तः शेषः६४ वर्षा व्ययुः। आयादीनां प्रयोजनं पी०धा० दर्शितं यथा अथैषामायादीनां प्रयोजनमुच्यते। आयस्य तावत् "विषमायः शुभायैव समायः शोकदुःखदः" इति वसिष्ठोक्तम्। "वाराणां च सूर्यारवारराश्यंशाः सदा वह्निभयप्रदाः। शेषग्रहाणां वारांशाः कर्तुरिष्टार्थसिद्धिदाः" इति यथा गणितेनागतो भौमवारः सोऽपि निन्द्यः तद्राशी मेषवृश्चिकौ निन्द्यौ एवमन्येष्वपि राशिषु तन्नवांशानिन्द्याः "गृहस्यागतश्च यत्तु तद्द्विराश्यात्मकं यदि। तन्नवांशवशात्तत्र ज्ञातव्यं सर्वदा गृहमिति" तथा च कर्कटकाद्विराश्यात्मिका तत्रैकायशेषे मेषः। मृगेऽपि द्व्याटिके शेषे मिथुनमन्यथा वृषः। पुनर्वसावप्यंशकत्रय यावन्मिथुनमन्यथा कर्कः। एवमुत्तराफाल्गुन्यादिषु द्विराश्यात्मकेषूहनीय वि